

Особливості здійснення психологічної підтримки внутрішньо переміщених осіб на сучасному ринку праці

(Матеріали науково-практичної конференції)

Публікація презентує узагальнені матеріали дискусії, що відбулася в межах XI Науково-практичної конференції “Психологія праці та управління”, проведеної кафедрою психології 22 квітня 2015 р.

Учасниками дискусії окреслено спектр проблем, які виникають у внутрішньо переміщених осіб (ВПО) у процесі працевлаштування в інших регіонах України.

1. Проблема працевлаштування внутрішньо переміщених осіб не втрачатиме своєї актуальності протягом найближчих років. І хоча певний відсоток ВПО залишатиметься економічно неактивним, існує досить широкий прошарок таких, хто активний і хто готовий бути ресурсом. Стимулюючи ініціативу внутрішньо переміщених осіб, надаючи їм можливість проявити себе, суспільство зможе впоратися з проблемою безробіття набагато швидше.

2. У той час як держава пропонує віднести внутрішньо переміщених осіб до соціально незахищених категорій та бронювати для них робочі місця або доплачувати роботодавцям за те, що вони беруть таких людей на роботу, чи стимулювати підприємства відкривати другу або третю зміну, організації підтримки ВПО очікують від держави законодавчого врегулювання процедур та комплексного підходу до розв’язання цієї проблеми.

3. Питання перекваліфікації дуже важливе для внутрішньо переміщених осіб. Не секрет, що переважна більшість з них переїхали з індустріальних регіонів, і їх професійні навички на новому місці проживання незабезпечені. І хоча вже існують можливості здобувати навички у таких сферах, як ресторанна справа (професія офіціанта), маркетинг, копірайтинг, ІТ- та комп’ютерні технології, перекваліфікація вимагає часу, а робота переселенцеві потрібна майже одразу. Також людині буває важко визначитися, на яку професію перекваліфікуватися, не знаючи, чи буде можливість знайти роботу за новою спеціальністю. Отже ВПО потребують допомоги у виборі нової спеціальності, виходячи з їх навичок та інтересів, а також потреб на ринку праці.

4. Служба зайнятості сприймається більше як можливість отримувати матеріальну підтримку у разі настання безробіття, а не як справжня можливість знайти роботу, тому потребує докорінних реформ. Внутрішньо переміщені особи вважають роботу державної служби зайнятості малоефективною, критикують пропоновані вакансії за непривабливість через низький рівень заробітної плати, не завжди легкодоступну та точну інформацію, відсутність орієнтації на потреби людей.

5. Роботодавці також не завжди готові брати на роботу переселенця, адже їм потрібні робітники, що працюватимуть протягом довгого часу, а переселенець може шукати тимчасову роботу. Також існують випадки, коли внутрішньо переміщених осіб відмовляються брати на роботу через стереотипи, що існують у суспільстві щодо них. Звичайно, роботодавці відрізняються один від одного за рівнем соціальної відповідальності, і серед них існують і такі, хто готовий надати перевагу саме ВПО.

6. Експерти ринку праці зазначають: зараз в Україні превалює ринок роботодавця. Це означає, що в умовах великої конкуренції за робочі місця роботодавці пропонують більш низьку заробітну плату. За прогнозами експертів така ситуація зберігатиметься щонайменше чотири–п’ять років. І хоча ринок через якийсь час може стати більш гуманним до шукачів роботи, але поки що жодних передумов до зміни цього стану не спостерігається.

Дійшли таких висновків:

1. Внутрішньо переміщені особи потребують психологічної підтримки при вирішенні проблеми працевлаштування, однак це не завжди ними усвідомлюється.

2. Соціально-психологічне підґрунтя тієї ситуації, що склалася в Донецькому та Луганському регіонах, бере свій початок ще з останніх років існування Радянського Союзу та спостерігалось усі роки незалежності України. Сюди можна віднести і специфічну демографічну політику Радянського Союзу, і вічні політичні спекуляції на мовних та регіональних проблемах з боку наших сучасних політиків. Тому не варто шукати простих та швидких рішень проблеми конструктивної соціально-психологічної взаємодії внутрішньо переміщених осіб та корінних мешканців. Слід налаштовуватися на довгу кропітку роботу фахівців усіх галузей соціально-гуманітарного напрямку.

3. Практичними фахівцями було зазначено, що соціально-психологічна адаптація внутрішньо переміщених осіб відбувається краще, коли окремі сім'ї оселяються серед місцевих громад. У тих випадках, коли ВПО селяться великими групами окремо, виникає соціально-психологічний феномен "свій" – "чужий", що створює численні бар'єри на шляху порозуміння.

4. Серед внутрішньо переміщених осіб є багато жертв деструктивного інформаційного впливу, при якому створюється потенційна або актуальна (реальна) небезпека зміни напрямку або темпів прогресивного розвитку держави, суспільства, індивідів; небезпека заподіяння шкоди важливим інтересам особистості, спільноти, держави шляхом інформаційного впливу на свідомість та інформаційні ресурси; сукупність чинників, що перешкоджають розвитку і використанню інформаційного середовища в інтересах особистості, суспільства й держави. Такі люди потребують специфічної психологічної допомоги, яка виходить за межі компетенції практичних психологів та психотерапевтів.

5. Суспільство загалом переживає посттравматичний синдром. Бойові дії, загибель людей, втрата домівок – стосується всіх. Психологічну допомогу та соціальний захист необхідно спрямовувати на всі верстви населення.

Модератор дискусії – Ліщинська Олена Альбертівна

Відомості про учасників дискусії:

Ліщинська Олена Альбертівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології ІПК ДСЗУ;

Мяленко Вікторія Володимирівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології ІПК ДСЗУ;

Ортікова Наталія Володимирівна – старший науковий співробітник проблемної науково-дослідної лабораторії з професійної орієнтації та професійного навчання безробітних;

Міропольська Марина Анатоліївна – науковий співробітник проблемної науково-дослідної лабораторії з професійної орієнтації та професійного навчання безробітних;

Грамма Ольга Володимирівна – молодший науковий співробітник проблемної науково-дослідної лабораторії з професійної орієнтації та професійного навчання безробітних;

Стариченко Віра Василівна – практикуючий психолог;

Дем'янюк Тетяна Валеріївна – начальник відділу організації профорієнтації Київського обласного центру зайнятості;

Кравчук Тетяна Іванівна – начальник відділу організації профорієнтації Житомирського обласного центру зайнятості;

Сулженко Людмила Степанівна – заступник начальника відділу організації профорієнтації Київського міського центру зайнятості.

Стаття надійшла 07.05.2015